

«FER ANYADES»

«Fer anyades», «criar cucs» o «collir seda» són alguns dels noms que rep l'activitat agrícola que designem amb el tecnicisme de «sericultura». Una pràctica que precisa d'uns procediments i dedicació constants.

Per començar, la part superior de les cases valencianes, coneguda com a «cambra» o «andana», era l'espai reservat a les criances de cucs. Havia de tindre ventilació, en concret unes finestres per on correuera l'aire. Al seu interior, s'hi diferenciava una cambreta menuda on es posava la llavor per avivar-la, que rebia el nom d'«avivador». Els cucs es disposaven en una construcció de canyissos que es col·locava en la cambra, anomenada «andana». Acostumava a tindre de quatre a cinc canyissos, encara que podia arribar a tindre'n set, vuit o, fins i tot, nou. Les cases que criaven cucs a la planta baixa, arribaren a dissenyar unes «andanes llevadisses». Durant segles, tan importants foren els canyissos en les humils economies llauradores valencianes que els trobem documentats en les relacions dels inventaris de béns dels testaments.

**«FER ANYADES», «CRIAR CUCS» O
«COLLIR SEDA» SÓN ALGUNS DELS
NOMS QUE REP L'ACTIVITAT AGRÍCOLA
QUE DESIGNEM AMB EL TECNICISME
DE «SERICULTURA»**

L'anyada començava, en el món tradicional, el primer divendres de març amb la benedicció de la llavor, disposada dins unes capsetes cobertes de gasa, pel rector de la parròquia. A partir d'aquest moment calia avivar-la. Tradicionalment, ha estat la dona l'encarregada de fer-ho, amb l'aplicació de calor continuada durant uns deu o dotze dies, bé portant-la als pits, a la falda, o deixant-la entre dos matalafs de llana, o dins una cistelleta de carbó. Les modernes

A la dreta, la botja, la mata amb què es fa l'enramat on el cuc filarà el capell, és l'element vegetal indispensable des de ben antic per a completar la collita. Cal anar a collir botja blanca a la muntanya amb uns dies de previsió, just abans que el cuc comence a filar i vulga pujar a les botges per cercar entre els branquillons l'espai on es quedarà enteranyinat, amb el continu moviment de rodar el cap amb què fila la seda que el tancarà definitivament dintre el capell.

© Valentín Rodríguez

A l'esquerra, caixeta de llavor distribuïda pel «Servicio de Sericultura» depenent de l'«Instituto de Fomento de la Producción de Fibras Textiles», amb seu a l'Estació Serícola de Múrcia. El cuc de seda rosega la fulla per la vora, fent un arc. Quan és en l'última edat, la de «fressa» precisa de grans quantitats d'aliment i quan menja produeix un soroll característic, «com si estiguera plovent».

© Alexandre Batallier

Una esforçada dona de Benaguasil (Camp de Túria), dalt l'escala des d'on accedia als pisos superiors de la seua andana llevadissa, la qual li permetia criar cucs en la planta baixa de sa casa.

© Foto: Col·lecció Magdalena Durà

Les dones tenen cura dels cucs a totes hores, una feina pesada que té l'alegria del moment que capta la imatge, una andana plena de capell. El Raal (Múrcia), 1961.

© Col·lecció Jesus Soldevila

Un jove de Benaguasil mostra orgullós el muntó de botges, després d'haver-les desembotjat o tret dels canyissos.

© Col·lecció Jesus Soldevila

incubadores i les cambres d'avivació col·lectiva de llavor, més fiables en el control de la temperatura i la humitat, acabaren desterrant, només en els darrers temps, les velles pràctiques.

Des del mateix dia del naixement dels cucs començaven les feines. La principal, repartir-los la fulla, que podia allotjar-se al plec del davantal o en una panera, cabàs o cistella, i que precisava de l'ajuda d'una escala per a accedir als canyissos superiors de l'andana. A mesura que anaven creixent, calia anar escampant i estovant els cucs. Canviar-los o mudar-los el llit, és a dir els residus de la fulla seca i la brutícia, era una acció precisa i repetida que es feia amb l'ajut d'un paper foradat o de xarxes. Els cucs hi pujaven i així es podien retirar les escombrades.

«Anar a fer botja», és a dir, desplaçar-se amb el carro o les cavalleries a la muntanya a recollir «botges blanques», les herbes o mates amb què es fa l'enramat on el cuc haurà de pujar per a filar el seu capell, era una altra feina indefugible. Quan el cucs mamprenien a filar, calia penjar a l'andana les botges. Aquesta acció, anomenada «embotjar», consistia a fer a cada mig metre una tira de botges, deixant al mig un carrer o passadís central. Quan pujaven a les botges, els cucs començaven a filar, a rodar el cap i tirar la seda. En acabar el seu treball, ja tots els cucs dins els seus capells, semblava que havia nevat damunt l'andana. Era el moment únic que, per la seua bellesa i espectacularitat, recullen moltes instantànies fotogràfiques.

Una vegada el capell ja estava granat, uns quinze o vint dies després de pujar el cuc a la botja, es retiraven les botges dels canyissos (una acció anomenada «desembotjar») i s'anaven collint els capells, traient-los els capells de les botges o «descapellant». Normalment, cada casa podia fer entre cent o dos-cents quilos de capell. El capell calia tirar-lo a terra i ficar-lo després dins d'una panera. En aquest punt era indispensable la col·laboració de familiars o veïns i, durant un o dos dies, es reunia un grup de set a quinze persones per a completar la feina, un moment feliç propici a la conversa que acabava sempre en una convidada.

En acabant, el capell es ficava en sacs, es pesava i era venut a l'empresa que, en poc de temps, el duria a ofegar, operació prèvia a la filatura. Acabada la cria, era el moment de deixar a punt les cambres per a una altra anyada. Les botges, brutes de fem i fil, es cremaven a les portes de les cases i tot es convertia en l'anomenat «fum de botges». Finalment, les andanes es netejaven i desinfectaven, per evitar possibles malalties dels cucs per a les collites següents i s'emblanquinaven les parets.

A. B. C.